

Øke svarprosenten blant innvandrere i Livkvalitetsundersøkelsen

Vurdering og anbefalinger om oversettelse til flere språk

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2022/33

Karin Hamre Gram

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 3. november 2022

ISBN 978-82-587-1611-9 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet er gjennomført på oppdrag for Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID). Formålet er å vurdere oversettelse av Livskvalitetsundersøkelsen til flere språk enn engelsk, og videre hvilke språk undersøkelsen skal oversettes til. Hensikten er å øke svarprosenten blant innvandrere i Livskvalitetsundersøkelsen.

Notatet er ett av flere oppdrag innenfor samarbeidsavtalen med AID. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet har bidratt med verdifulle innspill i prosessen.

Statistisk sentralbyrå, [Godkjenningsdato]

[Navn på godkjenner]

Sammendrag

Livskvalitetsundersøkelsen ble publisert første gang i 2020, har blitt publisert årlig siden og skal nå inngå i Statistisk sentralbyrås faste produksjonsløp.

Basert på de tre årgangene av undersøkelsen som i dag finnes er det, i likhet med andre surveyundersøkelser, lavere svarprosent blant innvandrere sammenliknet med befolkningen. I 2020 var svarprosenten blant innvandrere 29 prosent, mens resten av befolkningen hadde en svarprosent på 47. Et godt kunnskapsgrunnlag om innvandrere er viktig. Derfor utforsker dette notatet om det er hensiktsmessig å oversette undersøkelsen til flere språk og diskuterer hvilken betydning oversettelse kan ha for svarprosenten. Dernest vurderes hvilke språk som skal prioriteres.

Kapittel 1 beskriver problemstillingen og hvorfor det er viktig med et godt kunnskapsgrunnlag om innvandrere og hvordan særlig Livskvalitetsundersøkelsen er et viktig bidrag til dette.

Kapittel 2. viser en kort demografisk gjennomgang av innvandrere i Norge. Den viser at, om vi utelukker vest-europeiske land, er det flest innvandrere fra Polen, Litauen, Syria, Somalia og Eritrea i Norge. Dette er av betydning for hvilke språk undersøkelsen skal oversettes til.

Kapittel 3. beskriver erfaringer vi har om svarspråk og botid fra tre årganger med livskvalitetsundersøkelsen.

Kapittel 4. ser nærmere på erfaringer andre undersøkelser i SSB, Arbeidskraftundersøkelsen og Kulturbruksundersøkelsen, har med å oversette til flere språk enn norsk og engelsk.

Kapittel 5. vurderer ulike aktuelle språk til oversettelse og konkluderer med å oversette Livskvalitetsundersøkelsen fra og med 2023 til polsk, litauisk og arabisk, samt følge innvandringssituasjonen fra Ukraina de nærmeste år.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Lav svarprosent blant innvandrere i surveyundersøkelser	6
2. Innvandrere i Norge	8
2.1. Betydningen av botid i Norge	8
3. Erfaringer fra Livskvalitetsundersøkelsen	10
3.1. Norsk eller engelsk	10
3.2. Har mange av de som deltar i LKV kort botid?	11
3.3. Svarspråk og botid i LKV	12
4. Erfaringer fra andre surveyundersøkelser	13
4.1. Levekårsundersøkelsen blant innvandrere 2016.....	13
4.2. Arbeidskraftundersøkelsen og kulturbruksundersøkelsen	14
5. Anbefalinger	16
5.1. Anbefaler å oversette til polsk, litauisk og arabisk.....	17
Referanser	18
Vedlegg A: [Vedlegg]	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Tallgrunnlag til figurer FORELØPIG MÅ IKKE DETTE GJØRES, nærmere avklaring kommer. Slett denne siden.	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1. Lav svarprosent blant innvandrere i surveyundersøkelser

I likhet med andre surveyundersøkelser, er det lavere svarprosent blant innvandrere i Livskvalitetsundersøkelsen sammenliknet med befolkningen som helhet. Det kan blant annet skyldes språkbarrierer. Dette notatet har som formål å vurdere hvilke språk det vil være mest hensiktsmessig å oversette til i et forsøk på å øke deltakelsen blant innvandrere¹.

Den nasjonale livskvalitetsundersøkelsen (LKV) ble gjennomført for første gang i 2020 og er nå vedtatt som årlig statistikk i SSB (se informasjon om LKV-undersøkelsen lenger ned). Så langt finnes det tre årganger med data. Livskvalitetsundersøkelsen har et rikt datamateriale som kan gi informasjon om livskvalitet og levekår i mange ulike befolkningsgrupper:

1. Undersøkelsen er koblet med flere administrative registre, deriblant befolkningsregisteret, utdanningsregister og inntektsregister.
2. Undersøkelsen har et stort utvalg, noe som gir oss statistikk av god kvalitet også blant minoriteter/små grupper.

Blant annet av disse grunner er Livskvalitetsundersøkelsen godt egnet til å fremskaffe ny kunnskap om innvandrere. Livskvalitetsperspektivet er nyttig særlig innenfor et integreringsperspektiv og for å vurdere prioriteringer og tiltaksområder i samfunnet.

For å få til dette er det viktig å ha et godt statistisk grunnlag. I de tre årgangene Livskvalitetsundersøkelsen har vært gjennomført har det imidlertid vært en mye lavere svarprosent blant innvandrere sammenliknet med resten av befolkningen. I 2020 var svarprosenten for innvandrere 29 prosent, mens den var 47 prosent for resten av befolkningen (se tabell 1.1.)

Tabell 1.1. Svarprosent Livskvalitetsundersøkelsen, etter innvandrerbakgrunn

	Innvandrere	Resten av befolkningen
2020	29	47
2021	30	46
2022	25	41

Kilde: Livskvalitetsundersøkelsen 2020, 2021 og 2022. Statistisk sentralbyrå

Lav svarprosent blant innvandrere kan skyldes mange ting. For eksempel manglende informasjon om betydningen av undersøkelsen, tekniske ferdigheter blant respondentene, tekniske utfordringer med undersøkelser, utfordringer med språk eller andre ting. Det er sannsynlig at den lave svarprosenten blant innvandrere delvis er knyttet til språkbarrierer.

Ved å anta at språkbarrierer har betydning for svarprosenten i LKV skal SSB derfor, i dette notatet, vurdere om det er hensiktsmessig å oversette spørreskjema til ett eller flere andre språk enn norsk (bokmål og nynorsk) og engelsk, og i så fall hvilke(t) språk som bør prioriteres. Det vil imidlertid være hensiktsmessig å ikke oversette til for mange språk, blant annet av hensyn til drift av skjema. Endringer i skjema vil føre med seg ekstra kostnader og SSB vil ha mindre kontroll på om det er moduseffekter som påvirker svarene ulikt på ulike språk.

Vurderingen av hvilke språk LKV skal oversettes til er basert på kjennetegn ved innvandrere i befolkningen generelt, kjennetegn ved de ulike innvandrergruppene (landbakgrunn, gjennomsnittlig botid, gruppestørrelse, svarprosent, svarspråk o.l.), erfaringer gjort i LKV og erfaringer andre surveyundersøkelser som har valgt å oversette.

¹ Innvandrere består av personer som selv har innvandret til Norge, og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og som har fire utenlandsfødte besteforeldre (Dzamarija, 2019).

SSBs Livskvalitetsundersøkelse

Livskvalitetsundersøkelsen er en landsrepresentativ tverrsnittsundersøkelse. Utvalget består av 40 000 personer 18 år eller eldre som er bosatt i Norge.

De som blir trukket ut mottar e-post eller brev og SMS med informasjon om undersøkelsen og lenke til webskjema. I 2020 svarte 17 423 personer på undersøkelsen mens antallet var 17 493 i 2021, som ga en svarprosent på omtrent 44 prosent begge år. I 2020 svarte 1 989 innvandrere på undersøkelsen, mens antallet var 2 054 i 2021.

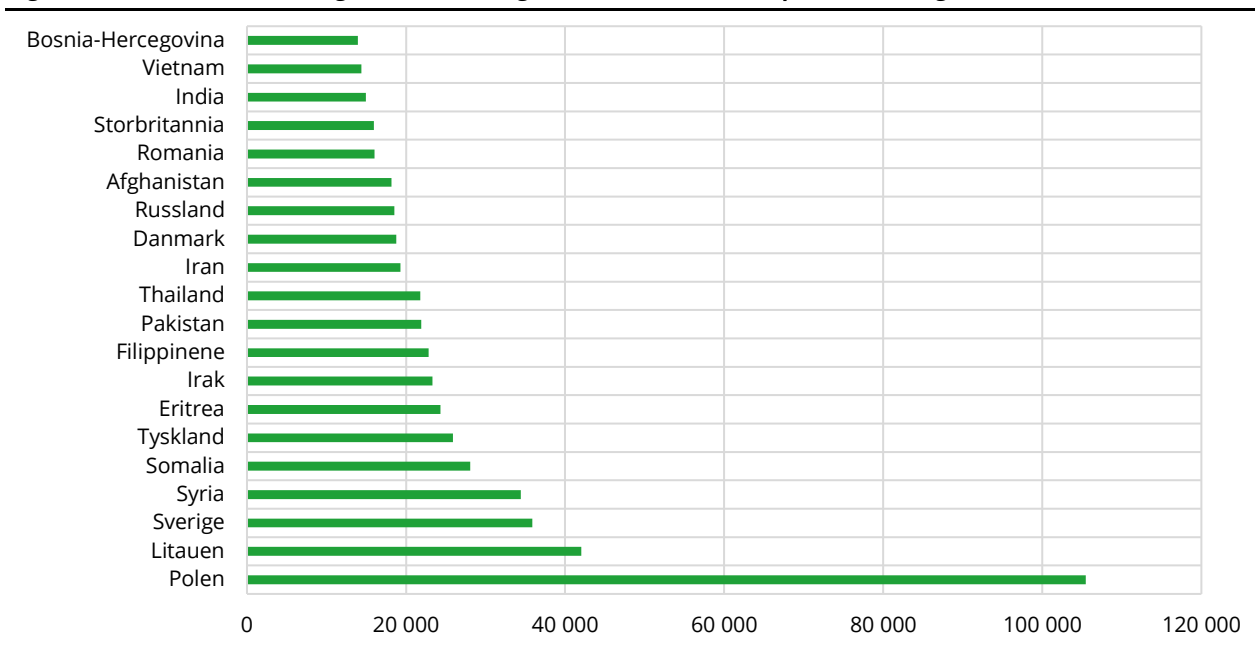
2. Innvandrere i Norge

Per 1. januar 2022 var det 819 356 bosatte innvandrere i Norge. Det tilsvarer 15,1 prosent av befolkningen. Det er klart flest innvandrere med opprinnelse fra Polen som er bosatt i Norge. Deretter følger Litauen, Sverige og Syria. De fleste fra Polen og Litauen er arbeidsinnvandrere, mens innvandringsgrunn blant syrere stort sett er flukt eller familieinnvandring.

Hvilke land innvandrere i Norge kommer fra er i seg selv av betydning i vurderingen av oversettelsesspråk, fordi SSB ønsker å velge språk som flest mulig respondenter kan benytte seg av. Det vurderes ikke oversettelse fra land i Vest-Europa, fordi det gjøres en antakelse om at disse kan svare på norsk eller engelsk.

Basert på resultatene illustrert i figur 2.1. er det allerede er gode argumenter for å oversette til polsk basert på antallet innvandrere fra Polen (105 477). Det er ingen andre land som kan sammenlikne seg med Polen når det gjelder antall innvandrere i Norge, men figuren viser at det også er relativt mange innvandrere i Norge fra Litauen (42 027), Syria (34 429), Somalia (28 088) og Eritrea (24 341). Inkludert Polen er det disse fem landene vi vil fokusere mest på videre i notatet.

Figur 2.1. Innvandrere i Norge, etter landbakgrunn (20 land med flest personer i Norge)

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

2.1. Betydningen av botid i Norge

Dersom man har bodd kort tid i Norge er sannsynligheten større for at man strever mer med språket enn om man har bodd lenger. En demografisk gjennomgang fra 2017 pekte på at særlig innvandrere med kort botid som er rekruttert til en spørreundersøkelse vil ha problemer med å gjennomføre dersom de ikke blir tilbudt et alternativ på eget morsmål (Dzamarija, 2017).

Hvis vi ser nærmere på de fem landene flest innvandrere i Norge kommer fra (sett bort i fra Sverige og Tyskland) er det særlig kort botid blant personer fra Syria. Nærmere 3 av 4 syrere har bodd i Norge i mindre enn fem år. Eritreere er også en nyankommen gruppe, i 2017 hadde seks av ti bodd i landet kortere enn fem år. Til sammenlikning gjelder det samme omtrent 50 prosent av litauere og polakker, som allikevel er et av de fem landene der nest flest har botid under fem år. Somalia skiller seg imidlertid ut med at det er svært få nyankomne innvandrere og en del med over 20 års botid i Norge.

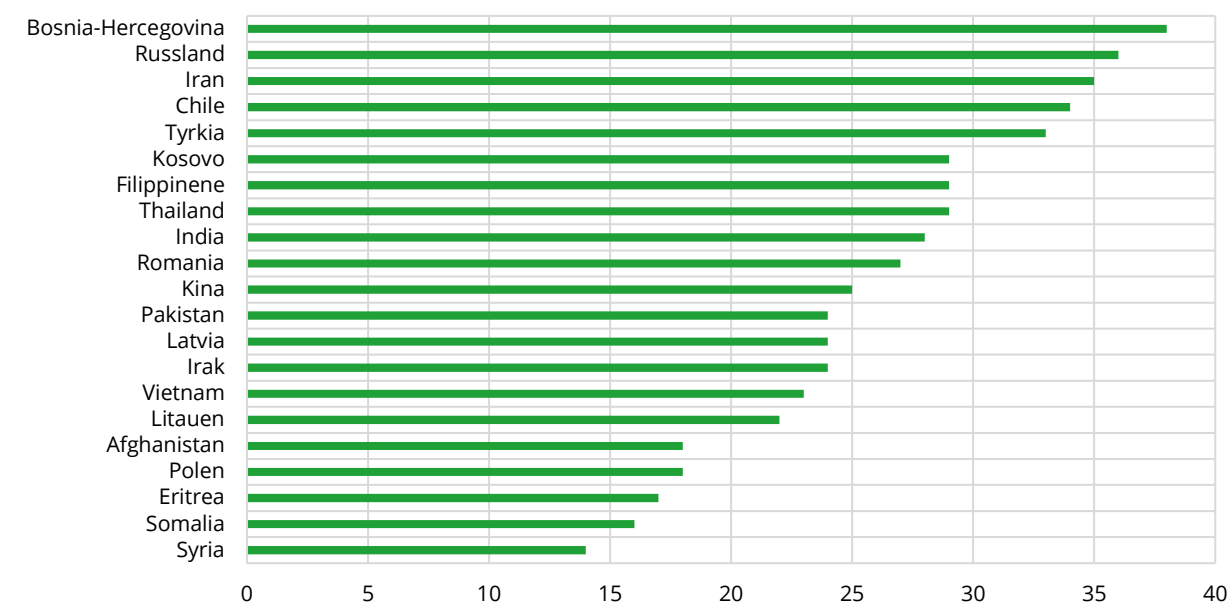
Særlig syrere og eritreere har kort botid og har lav svarprosent i LKV. Språkferdigheter henger naturligvis tett knyttet opp mot botid og det er dermed gode grunner for å se på oversettelse for innvandrere med kort botid i Norge. Samtidig ser vi at personer med bakgrunn fra Somalia, som i gjennomsnitt har lang botid i Norge sammenliknet med andre innvandrere, også har lav svarprosent. Dette tyder på at årsaken til manglende svar på undersøkelser kan være mer landsspesifikk, og at årsaker til manglende deltakelse ikke behøver å være det samme for de ulike land.

3. Erfaringer fra Livskvalitetsundersøkelsen

LKV er en ren webundersøkelse og i 2020 inkluderte den om lag 17 000 svar, hvorav 2000 var svar fra innvandrere. Det tilsvarer 12 prosent av nettoutvalget. Dette er imidlertid i underkant av en tredjedel av innvandrere som kunne svart på undersøkelsen (29 prosent). I 2021 og 2022 var det samme tendens, som vist tidligere i notatet (tabell 1.1.)

Figur 3.1. viser at det var lavest svarprosent blant innvandrere med bakgrunn fra Syria (14%), Somalia (16%), Eritrea (17%), Afghanistan (16 %) og Polen (18%). Noen av de samme landene med størst innvandring til Norge, og derfor også til sammen en størrelsesmessig betydelig gruppe i befolkningen.

Figur 3.1. Svarprosent blant innvandrere, etter landbakgrunn¹. Prosent

¹ Land med over 30 respondenter. Vesteupeiske land og USA er tatt ut.
Kilde: Livskvalitetsundersøkelsen 2020, Statistisk sentralbyrå

3.1. Norsk eller engelsk

I LKV kan respondentene per i dag velge å svare på norsk eller engelsk. Respondenter som velger norsk, kan i tillegg velge mellom bokmål eller nynorsk. 90 prosent av hele utvalget valgte å svare på norsk bokmål i undersøkelsen fra 2020, mens 8 prosent av alle respondentene valgte engelsk og 3 prosent nynorsk.

Avgrenser vi til kun innvandrere var det 25 prosent som valgte å svare på engelsk, mens resten svarte på norsk, hovedsakelig norsk bokmål². Det var altså større andel som valgte engelsk når vi ser på kun innvandrere, sammenliknet med hele befolkningen. Samtidig er det en overvekt av svar på norsk blant innvandrere fra nesten alle land³, bortsett fra personer med opprinnelse fra India og Filippinene der henholdsvis 74 og 55 prosent svarte på engelsk. Blant personer med opprinnelse fra land i Øst-Europa var andelen som valgte engelsk relativt høy sammenliknet med innvandrere fra andre land; 41 prosent blant personer med opprinnelse fra Litauen, 37 prosent fra Latvia og 33

² Kun 1 prosent av innvandrere valgte å svare på nynorsk

³ Har avgrenset til å kun se på innvandringsland som består av mer enn 1 prosent (N=>20) av utvalget i LKV 2020.

prosent fra Romania svarte på engelsk. Unntaket blant de østeuropeiske landene var Polen, der kun 22 prosent svarte på engelsk (se tabell 3.1.).

Personer fra Eritrea, Somalia, Afghanistan og Syria velger liten grad å svare på engelsk. Engelsk er et selvskreivet alternativ til norsk, og for mange innvandrere fra enkelte land svært nyttig, men er ikke nødvendigvis en løsning for de landgruppene som i minst grad deltar i LKV.

Tabell 3.1. Svarspråk i LKV 2020, etter landbakgrunn. Prosent¹

	Norsk ²	Engelsk
Latvia	63	38
Polen	78	22
Romania	67	33
Litauen	59	41
Russland	81	19
Tyrkia	84	16
Bosnia-Hercegovina	91	9
Kosovo	100	0
Eritrea	68	32
Somalia	100	0
Afghanistan	93	7
Filippinene	45	55
India	26	74
Irak	94	6
Iran	81	19
Kina	71	29
Pakistan	80	20
Syria	81	19
Thailand	81	20
Vietnam	86	14
Chile	95	5

¹ Landene med lavest svarprosent er markert i mørk grått

² Nynorsk og bokmål slått sammen

Kilde: Livskvalitetsundersøkelsen 2020, Statistisk sentralbyrå

3.2. Har mange av de som deltar i LKV kort botid?

LKV har per i dag ikke noen nedre grense for botid i Norge for å bli rekruttert til undersøkelsen. I 2022-versjonen av spørreskjema har imidlertid botidsvariabel fra Befolkningsregisteret blitt koblet på, noe som gjør det mulig å blant annet kan se på om det er noen sammenheng mellom deltakelse til undersøkelsen og botid.

Tabell 3.2. viser en oversikt over botid blant personer fra utvalgte land som deltok i LKV 2022. Somaliske innvandrere har ganske lang botid i Norge. Nesten 70 prosent av de som deltok i LKV 2022 hadde bodd i Norge i ti år eller mer. Motsatt har nesten 80 prosent av syriske deltakere til LKV bodd i Norge i fem år eller mindre. For litauiske, polske og eritreiske deltakere er botid mer jevnt fordelt. Blant disse tre landene er det størst andel polske innvandrere som har bodd lengst i Norge.

Den demografiske gjennomgangen fra 2017, nevnt tidligere i notatet, viste også at omtrent ni av ti syrere hadde bodd mindre enn fem år i Norge på det tidspunktet, samt at om lag halvparten av polske og litauiske innvandrere også har bodd i Norge i mindre enn fem år (Dzamarija, 2017).

Tabell 3.2. Botid blant innvandrere fra utvalgte land¹. Prosent av nettoutvalg, 2022

	Fem år eller mindre	Seks til ti år	Ti år eller mer
Polen	27	25	47
Litauen	33	31	37
Eritrea	27	40	34
Somalia	4	29	67
Syria	76	20	5

¹ Landene med lavest svarprosent i LKV 2022

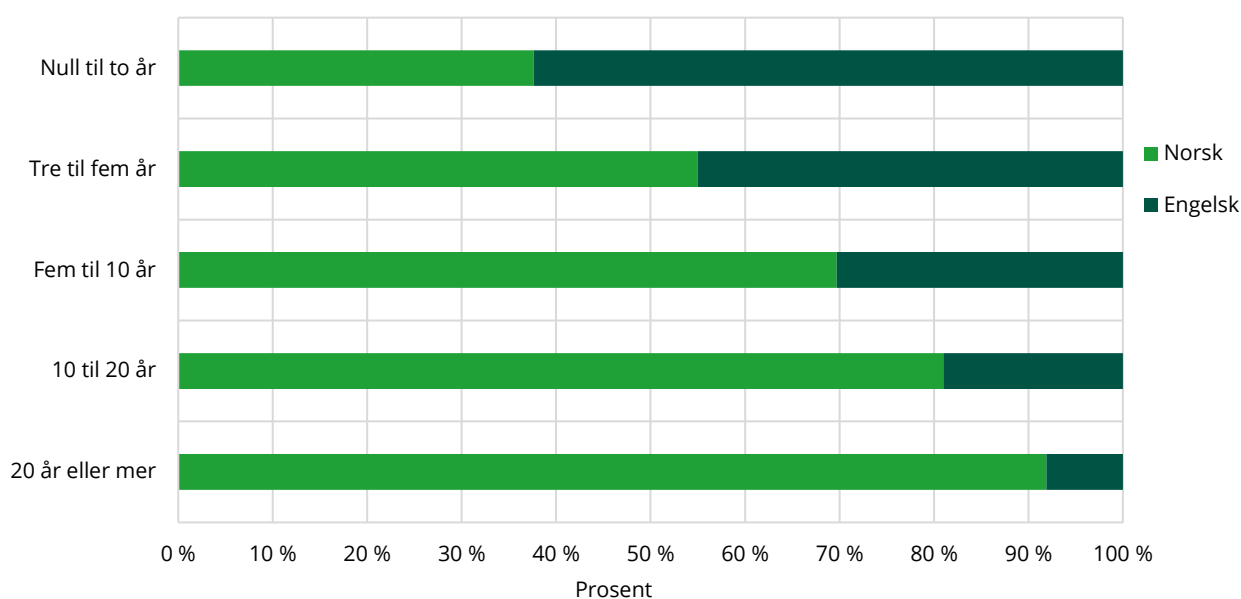
Kilde: Livkvalitetsundersøkelsen 2022, Statistisk sentralbyrå.

Når vi sammenlikner botid i LKV med botid i befolkningsregisteret ser vi at det gjennomgående er noen prosentpoeng større andel deltakere med lang botid i Norge i LKV, men med variasjoner mellom land. For syrere er det bare ett prosentpoeng flere med lang botid i LKV, mens for litauere er det 9 prosentpoeng større andel med over ti års botid i LKV sammenliknet med befolkningsregisteret. Blant eritreere og somaliere er det 8 prosentpoeng forskjell og 5 prosentpoeng blant polakker. Statistikkene er naturligvis ikke direkte sammenliknbare, men det kan se ut som det er noen flere med lenger botid som deltar i undersøkelsen. Dette kan kanskje være fordi flere innvandrere med lang botid behersker norsk bra nok til å svare på en undersøkelse.

3.3. Svarspråk og botid i LKV

Figur 3.2. illustrerer andelen innvandrere som har svart på norsk og engelsk etter hvor lang botid de har. Figuren viser en klar sammenheng mellom valg av svarspråk og botid. Kun 38 prosent av innvandrere som deltok i livskvalitetsundersøkelsen 2022 som hadde ti år eller mindre i Norge svarte på norsk, mens det samme gjaldt 91 prosent av de som hadde bodd i Norge 20 år eller mer.

Dette betyr at å innføre oversettelse av livskvalitetsundersøkelsen sannsynligvis vil ha særlig betydning for deltakelsen til relativt nyankomne innvandrere. Nyankomne innvandrere er en viktig gruppe å få svar fra, med tanke på økt kunnskap om sammenheng mellom integrering og livskvalitet.

Figur 3.2. Svarspråk blant innvandrere, etter botid i Norge. Prosent

Kilde: Livkvalitetsundersøkelsen 2022, Statistisk sentralbyrå

4. Erfaringer fra andre surveyundersøkelser

4.1. Levekårsundersøkelsen blant innvandrere 2016

Levekårsundersøkelsen blant innvandrere (LKI 2016) er en undersøkelse spesifikt rettet mot innvandrere som gjennomføres omtrent hvert tiende år, særlig for å få kunnskap om ulikhet i levekår mellom forskjellige innvandringsgrupper (landbakgrunn, botid, kjønn, alder etc.) og mellom innvandrere og befolkningen. Utvalget i LKI 2016 omfattet innvandrere fra noen av de største innvandringslandene i Norge⁴, og det ble kun trukket ut personer som hadde mer enn to års botid i Norge. Tabell 4.1. viser at den gjennomsnittlige svarprosenten for hele undersøkelsen var 54 prosent. Svarprosenten var lavest blant vietnamesere (46 prosent), somaliere (47 prosent), pakistanere og tyrkere (50 prosent).

Tabell 4.1. Svarprosent etter landbakgrunn og kjønn. Prosent av bruttoutvalget

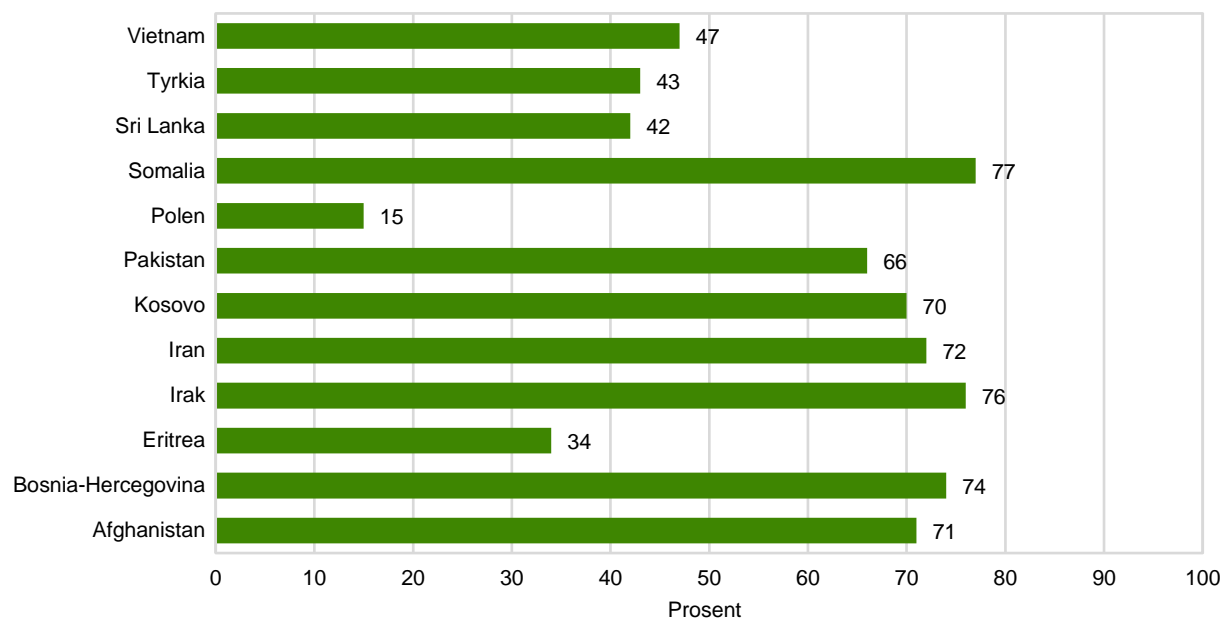
	Alle	Menn	Kvinner
I alt	54,4	55,3	53,3
Polen	55,6	56,4	54,1
Bosnia-Hercegovina	58,2	59,2	57,1
Kosovo	55,8	58,7	52,5
Tyrkia	50,3	49,2	51,5
Irak	54,2	54,4	54,0
Iran	58,9	58,6	59,3
Afghanistan	58,1	61,3	52,1
Pakistan	50,2	53,2	46,9
Sri Lanka	61,3	62,2	60,3
Vietnam	45,7	46,1	45,4
Eritrea	62,4	59,8	65,3
Somalia	46,6	46,2	47,0

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant innvandrere 2016. Statistisk sentralbyrå

Sammenliknet med andre spørreundersøkelser er dette en høy svarprosent blant innvandrere. Fordi det var en undersøkelse der målet var å få mest mulig kunnskap om innvandrere i Norge var det et grunnleggende prinsipp å kunne kommunisere med respondentene på deres eget språk om de ønsket det. Alt informasjonsmaterieell og spørreskjema ble dermed oversatt til alle aktuelle språk. Det ble ansatt intervjuere som behersket disse språkene, og det ble foretatt telefonintervju eller intervju ved personlig oppmøte. I andre undersøkelser har man normalt ikke ressurser til en slik ekstraordinær innsats rettet mot enkeltgrupper.

Det er altså flere mulige grunner til at det var høy svarprosent blant deltakere i LKI 2016, men det er nærliggende å forestille seg at det handlet om 1) oversettelse eller 2) den mer personlige tilnærmingen i rekrutterings-, oppfølgings og intervjusituasjon.

⁴Undersøkelsen omfattet innvandrere fra tolv land: Polen, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Tyrkia, Irak, Iran, Afghanistan, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam, Eritrea og Somalia. Utvalget var basert på nåværende størrelse på gruppen, innvandring de siste år og land man forventet økt immigrasjon fra.

Figur 4.1. Andel innvandrere som svarte på norsk i LKI 2016, etter landbakgrunn

Kilde: Levekårsundersøkelsen blant innvandrere i Norge 2016, Statistisk sentralbyrå

Respondentene kunne velge å gjennomføre intervjuet på norsk, engelsk eller morsmålet. Figur 4.1. viser andel gjennomførte intervju på norsk for de ulike landbakgrunnene. Det var veldig mange som valgte å gjennomføre intervjuet på norsk. 77 prosent blant somaliere, 76 prosent blant irakere og 74 prosent blant personer fra Bosnia-Hercegovina. Engelsk ble i veldig liten grad benyttet, men det kan skyldes at et mer aktuelt alternativ var morsmålet. Innvandrere fra enkelte land skiller seg ut på valg av intervjuspråk, for eksempel svarte kun 15 prosent av polakker på norsk. Også blant eritreere var det under halvparten som svarte på norsk (34 prosent).

Igjen kjenner vi igjen mange av landene nevnt tidligere i dette notatet som skiller seg ut. Særlig Polen der svært få svarte på norsk, men også Eritrea. Syrere og Litauere var ikke inkludert i undersøkelsen, mens blant somaliere var andelen som svarte på norsk stor.

4.2. Arbeidskraftundersøkelsen og kulturbruksundersøkelsen

Det er også andre spørreundersøkelser i SSB som har blitt oversatt de senere årene. Blant annet Arbeidskraftundersøkelsen og Kulturbruksundersøkelsen.

Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) gjennomføres årlig og data samles inn kun via telefonintervju. AKU er oversatt til polsk siden 2021 og engelsk siden 2015. 99 prosent av de som deltok i AKU 2021 (N=23 792) svarte på norsk. Siden det er kun telefonintervju i AKU er det intervjuer som velger skjema. Derfor er ikke erfaringen fra AKU helt overførbar til Livskvalitetsundersøkelsen, der det er respondenten selv som velger språk på spørreskjema. For eksempel kan en flerspråklig/polsk intervjuer velge å bruke norsk skjema selv om hen stiller spørsmålene på polsk til respondenten. Det ble likevel bestemt at AKU skal tilbys på polsk. Det skyldes blant annet at polakker er en såpass stor innvandringsgruppe i Norge.

Kulturbruksundersøkelsen (KBU) samles inn på telefon og web. Den består av to deler: Et hovedutvalg som er trukket tilfeldig (6 000 personer 9 år+) og et tilleggsutvalg som kun har innvandrere (3 000 personer 9 år+). I hovedutvalget er altså innvandrere representert i like stor grad som i befolkningen generelt. Hovedutvalget ble kontaktet først på web, deretter telefon, mens for tilleggsutvalget var det motsatt. Kulturbruksundersøkelsen 2021 ble oversatt til seks språk; engelsk, polsk, litauisk, somali, arabisk og urdu.

Tabell 4.2. Andel som svarte på de ulike språkene i Kulturbruksundersøkelsen 2021, etter modus og utvalg

	Hovedutvalg		Tilleggsutvalg	
	Telefon	Web	Telefon	Web
Norsk ⁵	98,1	87,4	86,9	54,9
Engelsk	1,8	10,7	6,9	30,6
Polsk	0,1	1,3	1,8	7,0
Litauisk	0,0	0,4	0,4	2,8
Somali	0,0	0,0	0,0	1,3
Arabisk	0,0	0,3	1,1	3,1
Urdu	0,0	0,0	0,3	0,3
Antall svar	984	2 563	1 327	386

Kilde: Kulturbruksundersøkelsen, 2021. Statistisk sentralbyrå

Tabell 4.2. viser at i hovedutvalget var det 12,6 prosent som ikke svarte på norsk. Dette er flere enn i livskvalitetsundersøkelsen, men det store flertallet har svart på engelsk (som allerede tilbys i livskvalitetsundersøkelsen). 2 prosent har svart på et annet språk enn norsk og engelsk. Blant disse er polsk klart mest vanlig, etterfulgt av litauisk og arabisk. Veldig få har svart på andre språk enn det. Naturlig nok har flere svart på andre språk enn norsk i tilleggsutvalget som kun har innvandrere. Her ble også polsk, arabisk og litauisk valgt oftere enn de andre språkene som var tilbudt.

Selv om det ut ifra tabell 5. kan se ut som en veldig liten andel valgte å svare på andre språk enn norsk og engelsk, er hver ekstra deltaker verdifull for analysemulighetene. Dersom et tiltak førte til en økning på ett prosentpoeng blant innvandrere, ville dette med dagens utvalgsstørrelse i LKV tilsvart 400 flere personer. Særlig viktig er dette for små grupper, som innvandrere fra bestemte land jo kan være.

⁵ Bokmål eller nynorsk

5. Anbefalinger

En webundersøkelse er godt egnet for å tilby flere språk fordi enhver som blir rekruttert vil selv kunne se hvilke språk som tilbys fra start. Basert på svarprosenten i LKV er det, i tillegg til polsk, relevant å vurdere oversettelse til språk som tales av syriske-, somaliske-, eritreiske- og litauiske innvandrere fordi også disse er relativt store innvandringsgrupper til Norge og samtidig har lav svarprosent.

5.1. Litauisk

Litauiske innvandrere som gruppe likner litt på flere områder gruppen med polske innvandrere når det gjelder deltakelse i spørreundersøkelser. Selv om de er færre enn polakkerne, utgjør litauere en stor del innvandrergroupe i Norge. Litauere velger i større grad enn polakker å svare på engelsk (38 prosent) og svarprosenten til gruppen er relativt lav (22 prosent). Litauiske innvandrere var ikke med i LKI, men litauisk var det fjerde mest brukte språket i hovedutvalget på Kulturbruksundersøkelsen. Det er derfor sannsynlig at litauisk skjema vil øke svarprosenten noe for denne gruppen innvandrere, men at det ikke vil ha veldig store utslag og at vi vil få grupper som ligner på de som svarer på det polske skjemaet (arbeidsinnvandrere med mellomlang botid). Andre spørreundersøkelser har ikke valgt å ta med litauisk (med unntak av kulturbruksundersøkelsen).

5.2. Arabisk

Arabisk var det femte mest brukte språket i Kulturbruksundersøkelsen. Vi har i tillegg svært lave svarprosenten blant innvandrere fra Syria og 81 prosent av de som deltok svarte på norsk. Det kan tyde på at engelsk i liten grad beherskes blant innvandrerne fra Syria og at man må tilby skjema på morsmålet for å få dem til å delta. Arabisk er også det største språket i flere andre land det har kommet en del innvandrere fra, f.eks. Irak, Marokko, Palestina og Libanon, men i noen tilfeller er ikke innvandrerne fra disse landene arabisktalende. F.eks. er en stor andel av innvandrerne med landbakgrunn fra Irak kurdere. I tillegg er det arabiskspråklige minoriteter i flere andre land med en del innvandrere: Somalia, Eritrea, Iran og Sudan. Det er også mulig at noen innvandrere fra andre land, f.eks. Afghanistan eller Eritrea, behersker arabisk som andre- eller tredjespråk.

Innvandrerne fra arabiskspråklige land er i all hovedsak flyktninger og familieinnvandrede. Å oversette til arabisk kan derfor potensielt gi flere svar fra innvandrere med annen innvandringsgrunn enn arbeidsinnvandring. I tillegg har innvandrere fra Syria og andre arabisktalende land kort botid i Norge, og oversettelse er antakelig avgjørende for å få med mange i denne gruppen.

5.3. Somali

Somali er det klart mest brukte språket i Somalia. Skjema ble tilbudt på somali i Kulturbruksundersøkelsen, men det ble lite brukt (bare 1 svar i hovedutvalget). I LKI svarte også 77 prosent av somaliske innvandrere på norsk. Dette kan tale mot å bruke ressurser på å oversette til Somali. På den andre siden er innvandrere fra Somalia en gruppe det er mye interesse rundt fordi de skårer lavt på en del levekårsindikatorer (Olsen, 2018 og Dokka, 2018a), men ikke alle (Dokka, 2018b)

5.4. Tigrinja

Tigrinja er det største språket i Eritrea og snakkes av litt over halvparten av befolkningen som førstespråk. Det er offisielt språk i landet sammen med engelsk og arabisk. Det er også førstespråk for omtrent 6 prosent av befolkningen i Etiopia. I livkvalitetsundersøkelsen har det vært relativt høy andel som svarte på engelsk blant eritreiske innvandrere (32 prosent).

5.5. Ukrainsk eller russisk

Ukrainsk har ble også blitt nevnt som oversettelsesspråk til å vurdere. Per i dag har vi svært få ukrainere som har svart på LKV, men foreløpige prognoser fra Imdi peker på at antallet flyktninger fra Ukraina vil øke de neste årene og antallet vil da også øke i SSBs undersøkelser. I tillegg til å være nyankomne og trolig ikke behersker norsk, vil det være en gruppe det er ytterst interessant å få kunnskap om livskvaliteten til. SSB vil følge med på flyktningsituasjonen i Ukraina og på sikt vurdere å oversette skjema til ukrainsk.

Mange ukrainere behersker også russisk og det er i tillegg en del russiske innvandrere i Norge. Det kan derfor være et alternativ å oversette skjemaet til russisk, men det er mulig at noen ukrainske innvandrere som flyktet pga. krigen mot Russland ikke ønsker å snakke russisk.

5.6. Anbefaler å oversette til polsk, litauisk og arabisk

Innvandrere fra Polen er den største innvandrerguppen i Norge. Dette er i seg selv et tungtveiende argument for å tilby spørreskjema på polsk i Livskvalitetsundersøkelsen. I tillegg har innvandrere fra Polen en veldig lav svarprosent i undersøkelsen, og det er relativt sett få som velger å svare på engelsk. Erfaringen fra LKI viser at polakker er svært tilbøyelige til å svare på morsmålet sitt. Polsk var også det mest brukte språket i Kulturbruksundersøkelsen etter norsk og engelsk. Kombinasjonen av disse argumentene gjør at SSB anbefaler å oversette Livskvalitetsundersøkelsen til polsk.

SSBs faglige anbefaling er å oversette Livskvalitetsundersøkelsen til litauisk og arabisk, i tillegg til polsk. Beslutningen om å oversette til litauisk bærer preg av mange av de samme argumentene som for polsk, bare i noe mindre skala. Særlig størrelsen på innvandrerguppen i Norge veier tungt.

Arabisk oversettelse skyldes at mange innvandrere, særlig flyktninger, snakker arabisk. Særlig er det rettet mot syriske innvandrere, men også afghanere, som er relativt nyankomne til Norge og i liten grad kanskje behersker norsk og alternativt engelsk. Forhåpentligvis vil en arabisk oversettelse føre til at personer, også fra land med arabisk som sekundærspråk, deltar i enda større grad, eksempelvis somaliere. Av praktiske hensyn vil arabisk oversettelse bli vurdert for Livskvalitetsundersøkelsen på sikt, fordi det er større tekniske utfordringer ved programmering til arabisk enn polsk og litauisk. Blant annet skyldes det leseretning og store forskjeller fra det norske alfabetet.

Referanser

- Dokka, Åsmund Gram (2018a) Innvandrere fra Somalia bor trangest. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger. Hentet fra: <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-fra-somalia-bor-trangest>
- Dokka, Åsmund Gram (2018b) Somaliere mest fornøyd blant innvandrere. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/somaliere-mest-fornoyd-blant-innvandrerne>
- Dzamarija, Minja Tea (2017) Demografi: Innvandrere og deres norskfødte barn – gruppenes sammensetning. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-og-deres-norskfodte-barn-gruppenes-sammensetning> (Hentet 09.08.2022)
- Dzamarija, Minja Tea (2019) Slik definerer SSB innvandrere. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/slik-definerer-ssb-innvandrere> (Hentet 03.10.2022)
- Eritrea. Utlendingsdirektoratet <https://landinfo.no/land/eritrea/> (Hentet 24.08.2022)
- Holmøy, Aina og Wiggen, Kjersti Stabell (2017) Dokumentasjonsnotat, Levekårsundersøkelsen blant personer med innvandrerbakgrunn 2016. Hentet fra: https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/309526?_ts=15c361c0140Landinfo (Hentet 09.09.2022)
- Olsen, Bjørn (2018) Flyktninger i og utenfor arbeidsmarkedet 2016. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger. Hentet fra: https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/_attachment/336176?_ts=160d58b7270
- Pettersen, Anne Marit og Støren, Kristina Strand (2020) Dokumentasjonsnotat, Livskvalitetsundersøkelsen 2020. Hentet fra: https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/432986?_ts=174f79f8608 (28.09.2022)